

PESSIMISTEN

Hvor ille står det egentlig til med kloden vår?

PESSIMISTEN:

Jørgen Randers (72).

Professor emeritus ved
Handelshøyskolen BI.

Ledet Lavutslippsutvalget
for 10 år siden.

Forfatter av boka
«2052. A Global Forecast
for the next 40 years».

Hvorfor er du pessimistisk på jordas vegne?

– Fordi vi kunne skapt en bedre verden hvis vi traff beslutninger på et mer langsiktig grunnlag. Da jeg var ung, trodde jeg det skulle være enkelt å få individer og samfunn til å se litt lenger fram. Men det har vist seg at det ikke er enkelt. Vi har gjort noe, og kommer til å gjøre en del i de kommende tiårene, men vi kommer ikke til å gjøre nok.

Hva er den største utfordringen vi står overfor?

– To ting: Klimaendringer og fattigdom. Den stigende temperaturen kommer til å redusere livskvaliteten for mange av verdens borgere mot midten av århundret. Mer uvær, tørke, skogbrann og oversvømmelser rammer veldig mange. Jeg tror heller ikke vi klarer å løse fattigdomsproblemet i Afrika sør for Sahara. Jeg mener at planøkonomi, ikke markedsøkonomi, må til for å løfte store deler av folket der fra jordbruks-samfunn til industrisamfunn.

Hva må Norge gjøre?

– Jeg vil ikke si må, men bør, for å plassere ansvaret på oss som lever nå. Siden de konvensjonelle tiltakene mot klimautslipp og fattigdom ikke har virket, bør vi prøve noen ukonvensjonelle. Vi bør starte med å forby bruk av kull, olje og gass så raskt som mulig. Det innebærer forbud mot kjøp av nye fossile biler, bygging av nye kull- og gasskraftverk, og bruk av olje til oppvarming. Norge bør avvikle oljeindustrien planmessig fra 2020 til 2040. Vi må gradvis flytte de 200 000 som jobber i oljeindustrien over i yrker der det er bruk for dem, som helse- og omsorg. For å få til det, trenger vi en ordning for omstillingsstøtte. Vi må heve skattenivået slik at fellesskapet kan betale lønn og omskolering for dem som mister jobben.

Hvilken person på kloden vil ha størst innflytelse på utviklingen, og hvorfor?

– President Xi Jinping, og Kinas kommunistiske parti. De har løftet 400 millioner ut av fattigdom, og vist at det er mulig å bygge et land etter plan, og ikke bare med tanke på kortsiktig profitt. Kina er ikke et demokrati, men det plager meg ikke, siden eliten i landet leverer fordeler til det store flertallet av befolkningen. Kineserne vil lykkes, og mange land vil følge i deres spor.

Hvordan ser jordkloden ut i 2050?

– Befolkningsveksten vil være lavere enn folk tror. USA og Europa og vil stagnere økonomisk, mens Kina vil være fem ganger så rikt i 2050 som i 2010. De fattigste landene kommer ikke til å få noen særlig økonomisk utvikling. Temperaturøkningen vil passere 2 grader, det kommer en topp i klimautslippene i 2030, og så vil de synke mot null i 2100 som følge av omlegging til fornybar energi. Jeg tror ikke vi får noen stor kollaps, som et stort miljøproblem eller en ny verdenskrig. Men jeg tror det blir en tristere verden.

Hvordan begynte ditt engasjement for jordas framtid?

– Det begynte da jeg var 25 år og flyttet til USA for å ta en doktorgrad. Da ble jeg med i gruppen som skrev «The Limits to Growth» (1972), boka som ble grunnlaget for den moderne miljøbevegelsen. Siden har jeg jobbet for en bedre verden i mer enn 40 år, uten synderlig hell. Men jeg ser ingen grunn til å gi opp. Det er fullt mulig å gjøre verden til et mye bedre sted enn den blir om markedskreftene får råde.

VS. OPTIMISTEN

Vi spurte to forskere med helt ulikt utgangspunkt.

TEKST: HILDE MARIE TVEDTEN | hmt@dagbladet.no | FOTO: GEIR DOKKEN OG NTB SCANPIX

Hvorfor er du optimistisk på jordas vegne?

– Det er flere ting som gir meg grunn til å være optimist. For det første holder befolkningsveksten i verden på å avta. Når folk blir løftet ut av fattigdom, går fødselstallene ned. For det andre har politiske vedtak ført til økt fokus på klima og bærekraft. For det tredje har vi hatt en stor teknologisk utvikling innenfor sol- og vindkraft, som snart vil gjøre fornybar energi billigere enn den fossile.

Hva er den største utfordringen vi står overfor?

– Jeg skal ikke underslå at kloden og menneskeheten har store problemer. Vi er fortsatt for mange på jorda, og vi forbruker langt mer ressurser enn jorda klarer å fornye. Klimaendringene vil føre med seg et enda større press på ressursene. Mange steder vil bli ekstremt varme og tørre. Det gjør at jordbruksarealene blir mindre, og det får konsekvenser for matproduksjonen. På lengre sikt vil vannstanden øke, kanskje med en halv til én meter i dette århundret, og det vil gå stadig fortere. Mange av dagens storbyer som ligger ved kysten, vil måtte flyttes.

Hva må Norge gjøre?

– Vi må klare utslippskuttene vi er forpliktet til gjennom Paris-avtalen og den norske klimaloven: 40 prosent innen 2030 og 90 prosent innen 2050. Helst bør det gå enda fortere. Heldigvis har vi alle muligheter til å få all transport over på elektrisk kraft, både på veier, til havs og etter hvert også fly. Jeg tror oljen vil fase ut seg selv, fordi energi fra olje og gass vil bli dyrere enn fornybar energi. Å bruke offentlige penger på å lete etter nye olje- eller gassfelt i Barentshavet nå, er etter min mening misbruk av fellesskapets ressurser. Jeg ser optimistisk på utsiktene våre til å finne noe å leve av etter oljen. Verftsindustrien har kunnskap og muligheter til å bidra til en storstilt utbygging av vindkraft til havs. Vi er ledende innenfor batteriteknologi i skip. Og vi kan skape vekst i fiskeoppdrettsindustrien ved å lage større og mer robuste oppdrettsanlegg lengre til havs.

Hvilken person på kloden vil ha størst innflytelse på utviklingen, og hvorfor?

– Kanskje Kinas president Xi Jinping? Det skjer ekstremt mye spennende i Kina. Kineserne er dominerende på sol- og vindkraft, flinke på batteriteknologi og suverent størst på antall el-biler. Og de bygger ut jernbanelinjet i større tempo enn alle andre land til sammen. Det kan sies mye om styresettet i Kina, men landet har i hvert fall evne til å snu seg rundt svært raskt.

Hvordan ser jordkloden ut rundt 2050?

– Vi er flere mennesker på jorda, og de fleste vil leve i storbyer. Det vil være færre fattige. Jeg tror størstedelen av energien vil være fornybar, og all transport elektrisk. Det gir renere luft og færre som dør av luftforurensning. Det vil være mer ekstremvær, men vi vil kunne tilpasse oss det meste.

Hvordan begynte ditt engasjement for jordas framtid?

– Mitt miljøengasjement har kommet gjennom 20 år som klimaforsker. Jeg har kommet til en gradvis erkjennelse av at klimaendringene vil skape store problemer for stadig flere på jorda. Endringene er et symptom på at jorda er i ubalanse, og at vi overforbruker ressursene. For eksempel har halvparten av alle ville dyr, fugler og fisker forsvunnet i min levetid, mens fotavtrykket vårt i naturen blir stadig større. Vi må ikke tro at vi kan fortsette å leve som i dag. •

